

the group of surveyed students is capable to adapt to modern conditions. The detailed analysis of the research results has shown that the majority of the students-psychologists doesn't feel confident, consider themselves to be valetudinarian, they feel insecure and helpless in difficult life situations, one-third of the students are bewildered by the difficulties, two-thirds of the surveyed have symptoms of the autonomic nervous system dysfunction. But the author has revealed some positive tendencies in the psycho-emotional state of the surveyed students-psychologists. For example, more than half of them are struggling against the troubles, and they feel the educational influence of difficulties.

Keywords: mental health of young people, social group "students-psychologists", anxiety, frustration, aggression, rigidity.

Рецензент: доктор психологічних наук, професор О. М. Лозова

Подано до редакції 05.03.2015

УДК: 159.923+15.055.2+177.62

Ольга Олександрівна Мошковська,
аспірант кафедри теорії та методики практичної психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Фонтанська дорога, 4, м. Одеса, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСНОВ ЖІНОЧОГО ФЛІРТУ

У статті уточнено розуміння психологічного змісту флірту. Систематизовано та узагальнено психологічні ознаки флірту, які представлені на трьох умовних рівнях: емоційно-гностичний, емоційно-експресивний та емоційно-комунікативний. З'ясовано, що проблема флірту є актуальною для сучасної психологічної науки в аспекті трьох парадигм: пізнання змісту флірту, розкриття можливості більш адекватного його формування та корекції в різних умовах жіночої діяльності, переосмислення соціалізації, значущої для даної особливості, виходячи з сучасних феміністичних поглядів.

Ключові слова: флірт, емоції, особистість, комунікація, атрактивність, привабливість, експресивність, гностичність та гра.

Актуальність проблеми. Динаміка сучасного життя вимагає від жінки вміння швидко зав'язувати нові знайомства, зберігати і зміцнювати їх, створюючи міцні ділові та особисті взаємини. Головним у системі засобів, спрямованих на досягнення цих цілей є спілкування. Комунікативна практика людини включає різноманітні форми і способи організації мови. Особливе місце серед них займає флірт.

Актуальність проблеми флірту в сучасній психології є доречною в кількох аспектах:

-по-перше, її пізнання поглиблює сучасне уявлення про психологічні особливості сучасної жінки;

-по-друге, недостатньо вивчена проблема флірту в психології розкриває можливість більш адекватного його використання формування та корекції в різних умовах жіночої діяльності;

-по-третє, дає можливість переосмислити соціальну значущість цієї особливості виходячи з різних сучасних феміністичних поглядів.

Враховуючи те, що феномен жіночого флірту недостатньо розкрито в сучасній психології, на першому етапі в своїй роботі поставимо за мету: уточнити понятійну основу поняття «флірт» та з'ясувати найбільш суттєві його ознаки.

Виходячи із аналізу доступної літератури [29],[35],[36,] та інші, можна стверджувати, що проблема флірту являється предметом аналізу дослідження письменників, істориків, філософів, культурологів та "Наука і освіта", №3, 2015

психологів. Узагальнюючи різні джерела можна відмітити, що першочергово флірт визначався різноманітними спеціалістами, як спосіб жіночої поведінки на привертання уваги у досягненні любовних цілей. Така тенденція практично збереглася до кінця ХХ століття. Після цього розпочався період коли різні фахівці [1], [8], [31] та інші, в своїх працях почали описувати флірт більш широко, не лише, як специфічну форму жіночої поведінки, орієнтовану на чоловіків у любовних відносинах, а також як спосіб завоювання довіри для вирішення чи досягнення, більшого кола своїх цілей. При цьому флірт став поведінковою дією не лише жінок, але і чоловіків. Що стосується специфіки досліджуваного явища в психології, то тут умовно можна виділити кілька тенденцій, які торкаються пізнання психологічної сутності змісту флірту та визначення його ознак [5], [12] та інші, розробки різноманітних психологічних, тренінгових технологій орієнтованих на його формування [15],[17], [24] та інші. У цьому аспекті слід відзначити праці в яких робляться спроби уточнити понятійну основу зазначеного феномену [23], [33], [34] та інші.

Аналіз цих та інших робіт показує, що одні автори [6],[9],[18] та інші, розуміють під фліртом легкову, любовну гру, залицяння, кокетування, нетривале захоплення, роман, другі [20], [26], [29], [31] та інші, його характеризують, як розвиток у собі та

інших самоповаги шляхом встановлення теплих, довірливих та щирих взаємовідносин. Треті [21],[27] та інші, його визначають, як особливу сукупність вербальних та невербальних сигналів, які допомагають створити позитивний настрій, атмосферу взаємної симпатії та привітності. Узагальнюючи ці та інші підходи ми бачимо, що спільними ознаками в його змісті виступає цілеспрямована, психологічна гра, комплекс експресивних та комунікативних дій, кокетство, привабливість, атрактивність та сексуальність.

З певним припущенням можна говорити, що гра в змісті флірту є суттєвою її ознакою. Мова йде про ту її основу, в яку приємно грати. Тут не може бути переможця так як і переможеного. Ця боротьба направлена не на взаємознищення, а на взаємне зближення.

Відповідно до цих та інших досліджень [7], [11], [17], [22] та інші, в своїй роботі пропонуємо розглядати флірт як емоційно-комунікативну властивість особистості, що характеризується сукупністю позитивно орієнтованих вербальних і невербальних, ігрових дій жіночої привабливості та сексуальності орієнтованої на створення взаємної симпатії для встановлення бажаних взаємовідносин. На наш погляд формою вираженості флірту виступає спеціальна гра в якій реалізуються ознаки флірту. Тобто, можна стверджувати, що визначення змісту сутності флірту є його як внутрішньою, так і зовнішньою характеристикою, яка реалізується як в окремих ігрових діях, так і в достатньо складному (ігровому) за сценарієм сюжету. Такі специфічні ігри у яких реалізується флірт можуть бути, як чітко спланованими, так і ситуативно-імпровізаційними. В такому випадку гра може виступати моделлю для пізнання флірту, як явища. Про те, що гра в психологічній діяльності особистості є достатньо важливим інструментом її пізнання, йдеться у чисельних дослідженнях [1], [7], [8] та інші. Що стосується наведеного визначення флірту, то воно є найбільш повним і адекватним, оскільки показує, що саме емоційно-комунікативні властивості є системоутворюючими в його прояві на рівні різних ігрових дій жіночої привабливості, сексуальності, кокетливості, та іншого, для створення бажаних відносин. Ще більш важливим питанням у пізнанні цього феномену є розкриття та конкретизація його ознак. Визначивши останні, можна більш конструктивно підійти не тільки до дослідження зазначеного феномену, але й побудувати конкретні методи, що могли бути використані при його діагностиці. Спроби описати ознаки прояву флірту зустрічаються в різних дослідженнях [30], [34] та інші. Аналіз останніх показує, що фахівці розглядають, як опосередковані так і прямі ознаки. При цьому не рідко обираються ті з них, які характеризують не скільки флірт, а інші психологічні особливості жінки. Слід констатувати, що існують лише окремі роботи [1], [6], [14] та інші, де більш-менш комплексно автори підходять до означення прояву флірту. Це стосується досліджень [2], [18], [25] та інших, у яких розробляються певні мето-

ди дослідження цього феномену. Узагальнюючи їх виникають різні питання, щодо валідності, а також до принципу вибору ознак. Не може не ускладнювати вивчення зазначеної теми і те, що обрані ознаки різними авторами описуються неоднаково за своїм змістом. Так, наприклад, Джил Шпігель в своїй роботі визначає успіх флірту, спираючись на такі ознаки, як: сміливість подивитися співбесіднику в очі, здатність слухати, вміння ставити питання, прояв впевненості в собі, наявність відчуття гумору, збереження чесності, любові та поваги до людей, а також уміла демонстрація своєї привабливості. Інші автори [11],[27] розглядаючи цю програму найчастіше охоплюють його зовнішні ознаки, що виражаються у міміці, жестах, погляді, тембрі голосу, оригінальних аксесуарах, зачісці, одязі, ході, косметичі і т.д. Наприклад, демонстрування привабливої посмішки, певних поз та рухів, що явно підкреслюють найпривабливіші сторони особи. Пози, розташування рук та ніг показують відкритість та бажання жінки скоротити дистанцію у спілкуванні та інше. Виходячи з узагальнення різних досліджень [23], [27], [30] та інші, при візуальній оцінці жінки, що намагається привернути увагу чоловіка, притаманні такі дії, як похитування стегнами під час ходи, поправлення зачіски або часте перекидання волосся через плече, перебирання таких прикрас, як намисто, сережки, браслет тощо.

Грунтуючись на систематичному та діяльному підходах, умовно різні ознаки флірту можна розподілити на емоційно-гностичні, емоційно-комунікативні та емоційно-експресивні рівні. При цьому в їх прояві мотиваційна складова є визначальною, оскільки вона виступає основою її виникнення задля досягнення конкретних цілей.

Що стосується емоційно-гностичного рівня під час аналізу різних особливостей особистості, то він є предметом чисельних досліджень мотивування серед яких механізми інтелектуальних дій гностичного характеру, в тому числі пов'язаних із проявом флірту, дають можливість скласти уявлення про його спрямованість та загальнокультурну форму.

Так, до емоційно-гностичних ознак можна віднести ті, що відображають спрямованість мотиву. Такі мотиви можуть бути направлені на отримання задоволення від спілкування, допомоги, бажання вирішити якісь важливі проблеми пов'язані з особистісними чи професійними інтересами та інше. Слід також зауважити, що жінка може прагнути привернути увагу несвідомо, на перший погляд, керуючись винятково своїми жіночими потребами; намагатися зацікавити потенційну особу для знайомства, тобто налагодження дружніх, а то і більш серйозних відносин або так званої гри на почуттях задля розваги. У такому випадку емоційно-гностичний рівень може реалізуватися, поєднавши в собі мотивовані емоції та інтелектуальні дії в прагнення жінки привернути до себе увагу.

На думку В. В. Дементьєва [22] флірт, це вид гри, що дозволяє учасникам комунікативної ситуації де-

монструвати свої інтенції не прямо, а в замаскованому емоційному вигляді. Існують дві основні цілі флірту. Перша - самоствердження. Друга - сигнал про взаємну симпатію. У цьому аспекті емоційно-експресивні ознаки, як уже зазначалося вище, є найбільш представленими і значущими, оскільки первинна реакція оточуючих на зовнішність жінки обумовлює послідовні дії, які можуть бути вирішальними. Слід також додати, що емоційно-експресивні ознаки поєднують у собі сигнали очей, положення тіла, дотики, використання косметичних засобів, етикетних дій, стилю одягу, зачіски, прикрас та інше. Однак, дуже важливим, з точки зору соціального сприйняття і певних моральних цінностей, є оптимальне поєднання цих ознак, їх комбінація та поміркованість, збалансована гармонія, витонченість та інше. Тобто, природні дані мають бути вдало поєднані з речами, що прагнуть видати себе за природні. Проте, надмірна перевага одних із них може мати зворотній характер. Дуже важливими є зовнішні конституціональні особливості, такі як форма обличчя, зріст, параметри тіла та інше. Певну роль у цьому процесі відіграють цілеспрямовані зміни в міміці, жестикуляції, позах, із попередньо врахованими зовнішніми атрибутами та стилем. Слід зазначити, що невербальна поведінка жінки може бути представлена мімічними, міремічними, праксемними, фонаційними та респіраторними прийомами та діями в комунікації. Важливою ознакою на цьому рівні виступає усміхнене обличчя, що демонструє добродушність та відкритість жінки. Міремічні ознаки характеризують активне спостереження за співбесідником, зацікавленість, захоплення, доброзичливість погляду, бажання налагодити зоровий контакт. До праксемних ознак слід віднести ціленаправлені зміни місця розташування задля того, щоб співбесідник мав змогу краще розглядіти бажані для жінки її ознаки. Більш поглибленими вважаються такі дії, як дотики та поглажування, що мають на меті демонстрацію явного бажання скоротити дистанцію між співбесідником. Одними із витончених дій емоційно-експресивних ознак флірту є фонаційний сміх, сексуальність голосу, його глибина та легкість. В цьому аспекті до цікавих та специфічних ознак ще можна додати навмисне викликання плачу та сліз, демонстрацію неконтрольованих дій, що відображаються в почервонінні, боязкості, збентеженні та іншому.

Як ми бачимо, всі вищепераховані ознаки переважно реалізуються в соціальному полі комунікації.

Тому, деякі фахівці [9], [11], [24] та інші, вказують, що емоційно-експресивні ознаки дуже тісно поєднуються з емоційно-комунікативними. Останні можуть бути представлені на рівні суто динамічних та змістових. До перших слід віднести тембр, інтонацію,

грайливо-інтимний тон висловлювання, мелодійність голосу та інше. Що стосується змістових особливостей, то вони базуються перш за все на емоційно-комунікативному потенціалі особистості, а також певних культурних цінностях, що сформувалися в процесі навчання та виховання. Особливо важливими ознаками окресленого аспекту виступає уміння жінки вільно, без певних зусиль, оперувати різними репліками, стилістичними прийомами, метонімами, градастями, що відповідали б змісту теми спілкування. Не менш доречними є ознаки, що характеризують флірт, і реалізуються в специфічній мовній грі, а саме балагурстві, мовній масці, римуванні та гострослів'ї (метафорична номінація, іронічне звеличення чи приниження, цитация, каламбур чи словотвірна гра).

Можна стверджувати, що ознаки сексуальності жінки представлені на емоційно-гностичному, емоційно-комунікативному та емоційно-експресивному рівнях і є визначальними, як би системоутворюючими, що переплітаються та накладаються на інші, тому при аналізі ознак флірту важливо враховувати, яку долю чи основу в кожній із них представляє сексуальність. Розглядаючи психологію жінки, особливості її флірту, що реалізуються в певних видах ігрових дій необхідно враховувати її потенційні можливості прояву сексуальності. Вивчаючи інші ознаки флірту, в майбутньому, доцільним буде робити саме комплексний аналіз змісту з урахуванням сексуальних характеристик.

Проведене дослідження дає підставу зробити наступні висновки:

- по-перше, проблема флірту є актуальною для сучасної психологічної науки в аспекті трьох парадигм: пізнання змісту флірту, що поглиблює сучасне уявлення про психологічні особливості сучасної жінки; розкриття можливості більш адекватного його формування та корекції в різних умовах жіночої діяльності; переосмислення соціалізації значущої для даної особливості виходячи з сучасних феміністичних поглядів;

- по-друге, з'ясовано, що в сучасній психології існують різні підходи до розуміння змісту флірту. Проведене узагальнення дозволило визначити його розуміння, як емоційно-комунікативну властивість особистості, що характеризується сукупністю позитивно орієнтованих вербальних і невербальних, ігрових дій жіночої привабливості та сексуальності, орієнтованої на створення взаємної симпатії для встановлення бажаних взаємовідносин;

- по-третє, варіативність ознак в межах емоційно-гностичного, емоційно-експресивного та емоційно-комунікативного рівнях досить широка і залежить від багатьох факторів, у той же час визначальним та системоутворюючим у змісті кожної ознаки виступає сексуальність та емоційність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апинян Т. А. Игра в пространстве серьезного. Игра, миф, ритуал, сон, искусство и другие / Т. А. Апинян. – СПб., 2003. – 400 с.
2. Барт Р. Фрагменты речи влюбленного / Р. Барт. – М., 1999.
3. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров / М. М. Бахтин. Литературно-критические статьи. — М.: Художественная литература, 1986.
4. Бацевич Ф. С. Речевой жанр и коммуникативный смысл / Ф. С. Бацевич // Жанры речи. – Саратов, 2005. – Вып. 4.
5. Беляева А. Ю. Прямые и непрямы побуждения в разговорной речи мужчин и женщин / А. Ю. Беляева // Прямая и непрямая коммуникация. – Саратов, 2003.
6. Берн Э. Секс в человеческой любви / Э. Берн. – М., 1990.
7. Берн Э. Игры, в которые играют люди / Э. Берн. – М., 1988.
8. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих отношений. Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы / Э. Берн. – СПб., 1992. – 483 с.
9. Богданов В. В. Функции вербальных и невербальных компонентов речевого общения / В. В. Богданов // Языковое общение: единицы и регулятивы. – Калинин, 1987.
10. Болдарева Е. Ф. Языковая игра как форма выражения эмоций: Автореф. дис. ... канд. филол. Наук / Е. Ф. Болдарева. – Волгоград, 2002. – 18 с.
11. Большой англо-русский словарь: В 2-х т. Ок. 150 000 слов. / Сост. Н. Н. Амасова, Ю. Д. Апресян, И. Р. Гальперин и др.; Под общ. Рук. И. Р. Гальперина. – 3-е изд., стереотип. – М.: Рус. Яз. – 1979.
12. Варзонин Ю. Н. Коммуникативные акты с установкой на иронию: Автореф. дис. ... канд. филол. Наук / Ю. Н. Варзонин. – Тверь, 1994.
13. Вислоцкая М. Искусство любви / М. Вислоцкая // Советский красный крест. – 1989. С. 18–19.
14. Витгенштейн Л. Философские исследования / Витгенштейн Л. // Избранные философские работы. – М., 1945.
15. Гольдин В. Е. Ассоциативный эксперимент как речевая игра / В. Е. Гольдин // Жизнь языка: Сб. статей к 80-летию Михаила Викторовича Панова. – М., 2001.
16. Гридина Т. А. Языковая игра: стереотип и творчество / Т. А. Гридина. – Екатеринбург, 1996. – 225 с.
17. Грин Фрэн. Язык флирта / Фрэн Грин. – Санкт-Петербург, 2012. – 176 с.
18. Дементьев В. В. Коммуникативная генеристика: речевые жанры как средство формализации социального взаимодействия / В. В. Дементьев // Жанры речи. – Саратов, 2002. – Вып. 3.
19. Дементьев В. В. Креативная формализация речи / В. В. Дементьев // Аксиологическая лингвистика: игровое и комическое в общении. – Волгоград, 2003.
20. Дементьев В. В. Непрямая коммуникация и её жанры / Под ред. В. Е. Гольдина. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2000.
21. Дементьев В. В. Основы теории непрямого общения: Автореф. дис. ... докт. филол. наук / В. В. Дементьев. – Саратов, 2001.
22. Дементьев В. В. О типологизации не языковых коммуникативных смыслов / В. В. Дементьев // Стереотипность и творчество в тексте. – Пермь, 2002. – Вып. 5.
23. Дементьев В. В. Теория речевых жанров / В. В. Дементьев. – М., 2010. – С. 398–434.
24. Дементьев В. В. Флирт как тип общения / В. В. Дементьев // Świat humoru. – Ополе, 2000.
25. Дементьев В. В. Языковая игра как лингвистическая рефлексия: непрямого общения в зеркале языковой игры / В. В. Дементьев // Stylistyka X. – Ополе, 2001.
26. Джил Шпигель. Флирт – путь к успеху / Шпигель Джил. – Санкт-Петербург: Питер Пресс, 1997.
27. Земская Е. А., Китайгородская М. В., Розанова Н. Н., Языковая игра / Е. А. Земская, М. В. Китайгородская, Н. Н. Розанова // Аксиологическая лингвистика: игровое и комическое в общении. – Волгоград, 2003.
28. Зимняя И. А. Вербальное мышление (психологический аспект) / И. А. Зимняя // Исследование речевого мышления в психолингвистике. – М., 1985.
29. Кабанова Е. А. Флиртуйте правильно / Е. А. Кабанова. – СПб.: Питер, 2001. – 192 с.
30. Кожина М. Н. Речевой жанр и речевой акт (некоторые аспекты проблемы) / М. Н. Кожина // Жанры речи: сб. науч. статей. – Саратов: Изд-во государственного учебно-научного центра «Колледж», 1999. – С. 52–61.
31. Курбатов В. И. «Женская логика» / В. И. Курбатов. – Ростов-на-Дону. Феникс, 1995. – 544 с.
32. Меликян В. Ю. Словарь: Эмоционально-экспрессивные обороты живой речи / В. Ю. Меликян. – М., 2001.
33. Речевая любовная игра как фатический мета-жанр / В. М. Шукшина // Творчество В. М. Шукшина. Поэтика. Стиль. Язык. – Барнаул: Изд-во Алтайск. ун-та, 1994. – С. 122–134.
34. Силантьев И. В. Текст в системе дискурсивных взаимодействий / И. В. Силантьев // Критика и семиотика. – 2004. – Вып. 7. – С. 98–123.
35. Хэскелл П. Язык флирта / П. Хэскелл. – М.: Эксмо, 2007. – 320 с.

REFERENCES

1. Apinyan, T. A. (2003). *Igra v prostranstve seryeznogo. Igra, mif, ritual, son, iskusstvo i drugie* [Game in space of the serious. Game, myth, ritual, dream, art and others]. Piter [in Russian].
2. Bart, R. (1999). *Fragmenty rechi vlyublennogo* [Utterances of a person in love]. Moscow [in Russian].
3. Bakhtin, M. M. (1986). *Problema rechevykh zhanrov* [The problem of speech genres]. Moscow: Khudozhestvennaya literatura [in Russian].
4. Batsevich, F. S. (2005). *Rechevoy zhanr i kommunikativnyy smysl. Zhanry rechi* [Speech genre and communicative meaning. Genres of speech]. Saratov [in Russian].
5. Belyaeva, A. Yu. (2003). *Pryamye i nepryamye pobuzhdeniya v razgovornoy rechi muzhchin i zhenshchin. Pryamaya i nepryamaya kommunikatsiya* [Direct and indirect incentives in men and women's speaking. Direct and indirect communication]. Saratov [in Russian].
6. Bern, E. (1990). *Seks v chelovecheskoy lyubvi* [Sex in human love]. Moscow [in Russian].
7. Bern, E. (1988). *Igry, v kotorye igrayut lyudi* [Games which people play]. Moscow [in Russian].
8. Bern, E. (1992). *Igry, v kotorye igrayut lyudi. Psikhologiya chelovecheskikh otnosheniy. Lyudi, kotorye igrayut v igry. Psikhologiya chelovecheskoy sudby* [Games which people play. Psychology of human relationships. People who play games. Psychology of human fate]. Moscow: SPb [in Russian].
9. Bogdanov, V. V. (1987). *Funksii verbalnykh i neverbalnykh komponentov v rechevom obshchenii. Yazykovo obshchenie: edynitsy i regulyativy* [Functions of verbal and nonverbal components in oral communication. Language communication: units and regulations]. Kalinin [in Russian].
10. Boldareva, Ye. F. (2002). *Yazykovaya igra kak forma vyrazheniya emotsiy* [Linguistic game as a means of emotional expression]. Extended abstract of candidate's thesis. Volgograd [in Russian].
11. Amasova, N. N., Apresyan, Yu. D., Galperin, I. R. et al. (Eds.). (1979). *Bolshoy anglo-russkiy slovar* [The Great English-Russian Dictionary]. (3d ed. rev.). Moscow: Russkiy Yazyk [in Russian].
12. Varzonin, Yu. N. (1994). *Kommunikativnyy akt s ustanovkoy na ironiyu* [Communicative act aimed at irony]. Extended abstract of candidate's thesis. Tver [in Russian].
13. Vislotskaya, M. (1989). *Iskusstvo lyubvi* [Art of love]. Moscow: Sovetskiy krasnyy krest [in Russian].
14. Vitgeshteyn, L. (1945). *Izbrannye filosofskie raboty. Filosofskie issledovaniya* [Selected philosophical works. Philosophical research]. Moscow [in Russian].
15. Goldin, V. Ye. (2001). *Assotsiativnyy eksperiment kak rechevaya igra* [Association experiment as a conversational game]. *Zhizn yazyka – Life of a language*: Collection of articles dedicated to the 80th anniversary of Mikhail Panov's birth. Moscow [in Russian].
16. Gridina, T. A. (1996). *Yazykovaya igra: stereotip i tvorchestvo* [Conversational game: stereotype and creative work]. Yekaterinburg [in Russian].
17. Grin, Fren. (2012). *Yazyk flirta. Slova i zhesty* [Flirtation language. Words and gestures]. St. Petersburg: Piter [in Russian].
18. Dementev, V. V. (2002). *Kommunikativnaya genristika: rechevye zhanry kak sredstvo formalizatsii sotsialnogo vzaimodeystviya. Zhanry rechi* [The study of communicative genres: speech genres as means of formalization of social interrelationship. Genres of speech]. Saratov [in Russian].
19. Dementev, V. V. (2003). *Kreativnaya formalizatsiya rechi. Aksiologicheskaya lingvistika: igrovoe i komicheskoe v obshchenii* [Creative formalization of speech. Axiological linguistics: game and funny in communication]. Volgograd [in Russian].
20. Dementev, V. V. (2000). *Nepryamaya kommunikatsiya i eye zhanry* [Indirect communication and its genres]. V. Ye. Goldin (Ed.). Saratov: Izdatelstvo Saratovskogo universiteta [in Russian].
21. Dementev, V. V. (2001). *Osnovy teorii nepryamoy kommunikatsii* [Fundamentals of indirect communication theory]. Extended abstract of candidate's thesis. Saratov [in Russian].
22. Dementev, V. V. (2002). *O tipologizatsii ne yazykovykh kommunikativnykh smyslov. Stereotipnost i tvorchestvo v tekste* [About classification of non-language communicative meanings. Stereotype and creative work in a text]. Perm [in Russian].
23. Dementev, V. V. (2010). *Teoriya rechevykh zhanrov* [Speech genres theory]. Moscow [in Russian].
24. Dementev, V. V. (2000). *Flirt kak tip obshcheniya* [Flirtation as a type of communication]. Opole [in Russian].
25. Dementev, V. V. (2001). *Yazykovaya igra kak lingvisticheskaya refleksiya: nepryamaya kommunikatsiya v zerkale yazykovoy igry* [Conversational game as linguistic reflection: indirect communication in the mirror of conversational game]. Opole [in Russian].
26. Dzhil, Shpigel (1997). *Flirt – put k uspekhu* [Flirtation is a way to success]. St. Petersburg: Piter Press [in Russian].
27. Zemskaya, Ye. A., Kitaygorodskaya, M. V., Rozanova, N. N. (2003). *Yazykovaya igra. Aksiologicheskaya lingvistika: igrovoe i komicheskoe v obshchenii* [Conversational game. Axiological linguistics: game and funny in communication]. Volgograd [in Russian].
28. Zimnyaya, I. A. (1985). *Verbalnoe myshlenie (psikhologicheskii aspekt). Issledovanie rechevogo myshleniya v psikholingvistike* [Verbal thinking (psychological aspect). The study of verbal thinking in psycholinguistics]. Moscow [in Russian].
29. Kabanova, Ye. A. (2001). *Flirtuyte pravilno* [Flirt properly]. St. Petersburg: Piter [in Russian].
30. Kozhina, M. N. (1999). *Rechevoy zhanr i rechevoy akt (nekotorye aspekty problemy)* [Speech genre and communicative act (some aspects of the problem)]. *Zhanry rechi* –

Speech genres. Saratov: Izdatelstvo gosudarstvennogo uchebno-nauchnogo tsentra «Kolledzh» [in Russian].

31. Kurbatov, V.I. (1995). *Zhenskaya logika [Woman's reason]*. Rostov-na-Donu: Feniks [in Russian].

32. Melikyan, V. Yu. (2001). *Slovar: Emotsionalno-ekspressivnye oboroty zhivoy rechi [Dictionary: Emotional and expressive phrases]*. Moscow [in Russian].

33. *Recheyaya lyubovnaya igra kak faticheskaya tsel zhanra V. M. Shukshina. Tvorchestvo V. M. Shukshina. Poetika. Stil. Yazyk [Speech love game as a phatic genre goal*

of V. M. Shukshyn. V. M. Shukshyn's creative work. Portics. Style. Language]. (1994). Barnaul: Izdatelstvo Altayskogo universiteta [in Russian].

34. Silantev, I. V. (2004). *Tekst v sisteme diskursnykh vzaimodeystviy. Kritika i semiotika [Text in the system of discourse interrelations. Criticism and semiotics]*. Novosibirsk [in Russian].

35. Kheskell, P. (2007). *Yazyk flirta [Flirtation language]*. Moscow: Eksmo [in Russian].

Ольга Александровна Мошковская,

*аспирант кафедры теории и методики практической психологии,
Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Фонтанская дорога, 4, г. Одесса, Украина*

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ОСНОВ ЖЕНСКОГО ФЛИРТА

Раскрыто, что проблема исследования флирта в современной психологии расширяется, но в то же время является недостаточно изученной. Флирт можно рассматривать как эмоционально-коммуникативную способность личности, характеризующуюся совокупностью положительно ориентированных вербальных и невербальных, игровых действий женской привлекательности и сексуальности, ориентированную на создание взаимной симпатии и установления желаемых взаимоотношений. Систематизированы и обобщены психологические признаки флирта, которые представлены на трех уровнях: эмоционально-гностический, эмоционально-экспрессивный и эмоционально-коммуникативный. Доказано, что в смысле флирта фундаментальными выступают именно эмоциональные признаки, которые благодаря своим интегративным свойствам пронизывают все остальные и выступают наиболее прогностическими в его оценке. Выяснено, что вариативность признаков в пределах эмоционально-гностического, эмоционально-экспрессивного и эмоционально-коммуникативного уровней достаточно широкая и зависит от многих факторов; в то же время определяющим и системообразующим является сексуальность, которая возбуждает чувственные эмоции. Выявлено, что обязательным признаком флирта является так называемая игра, которая может реализоваться с помощью словесной формы. Это шутка, построенная на употреблении различных по значению слов одинакового звучания, каламбур, а также использование различных стилистических приемов языка, таких как балагурство, остроловие, метафорическая номинация, ироническое унижение, возвеличивание и многие другие. Поведенческая игра – это умение планировать определенные действия, привлекающие внимание и влияющие на получение желаемого результата от общения с противоположным полом. Однако часто такие действия реализуются в соответствии с ситуацией, то есть, интуитивно; в этом женщине помогает ее естественная способность нравиться, кокетничать и соблазнять. Кроме того, игра является в психологической деятельности личности достаточно важным инструментом ее познания. Отмечено, что способность женщины реализовать навыки флирта помогает достичь желаемых результатов не только в общении с мужчиной для достижения желаемых результатов в личной жизни, но и в профессиональной деятельности, поскольку, известно, что флирт предполагает развитие в себе и других самоуважения путем установления теплых, доверчивых и искренних взаимоотношений в пределах общекультурных и духовных ценностей ее естественной сущности.

Ключевые слова: флирт, эмоции, личность, коммуникация, аттрактивность, привлекательность, экспрессивность, гностичность, игра.

Olha Moshkovska,

*Post-Graduate Student, Department of Theory and Methods of Practical Psychology,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
4, Fontanska Doroha Str., Odesa, Ukraine*

SOME ASPECTS OF PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF FEMALE FLIRTATION

It is disclosed that the problem of flirtation research is becoming more and more popular in modern psychology, being at the same time understudied. Flirtation can be considered as an emotional and communicative ability of an individual, which is characterized by a combination of positively oriented verbal and nonverbal, game action of female attractiveness and sexuality aimed at establishing mutual sympathy and desired relationships. Psychological characteristics of flirtation are systematized and generalized; they are represented at three levels: emotional and gnostical, emotional and expressive, and emotional and communicative. It is proved that emotional characteristics are fundamental in terms of flirtation; due to their integrative properties they penetrate into all other characteristics and are the most prognostic in its estimation. It is found out that the variability of characteristics within emotional and gnostical, emotional and expressive, emotional and communicative levels is sufficiently wide and depends on many factors; at the same time

sexuality, which evokes emotions, is determinative and core. It was revealed that flirtation has a mandatory element – the so-called game which may be implemented in words. It is a joke, based on the use of words different in their meaning and similar in sounding, play on words, as well as the use of different stylistic devices of a language, such as buffoonery, wittiness, metaphorical nomination, ironic humiliation, exaltation and many others. Behavioral game is the ability to plan certain actions which attract attention and influence on obtaining the desired result from contacting with the opposite sex. However, such actions are often implemented in accordance with the situation, i.e., intuitively; due to women's natural ability to be fancied, to flirt and seduce. In addition, the game is a rather important instrument of personal perception in one's psychological activities. It is noted that a woman's ability to implement flirting skills helps achieve the desired results not only in dealing with a man in order to achieve the desired results in her personal life, but also in her work, because we know that flirtation involves the development of confidence and self-esteem through the establishment of warm, trusting and sincere relationships within general cultural and spiritual values.

Keywords: flirtation, emotion, personality, communication, attractiveness, expressiveness, gnostic character, game.

Подано до редакції 20.02.2015

Рецензент: доктор психологічних наук, професор О. Я. Чебикін
